

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

НАЗАРОВЕЦЬ СЕРГІЙ АНДРІЙОВИЧ

УДК 001.102:004.77(477)(043.3)

**ІНФОМЕТРИЧНА ДІАГНОСТИКА ПОТОКУ ВЕБ-ПУБЛІКАЦІЙ
УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКОЗНАВЦІВ**

27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук
із соціальних комунікацій

ХАРКІВ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківській державній академії культури, Міністерство культури України

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Соляник Алла Анатоліївна,
Харківська державна академія культури
декан факультету бібліотекознавства та інформатики

Офіційні опоненти:

Захист відбудеться „ ” 2014 р. о .00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.807.02 в Харківській державній академії культури за адресою: 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківської державної академії культури за адресою: 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4.

Автореферат розіслано „_____” _____ 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Давидова І.О.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах стрімкого розвитку наукової веб-комунікації суттєво зростає значущість вебометричних досліджень як ефективного інструментарію оцінки продуктивності галузевих наукових шкіл, визначення їх рейтингу в національному та світовому масштабі. Сучасний інструментарій інфометричної діагностики потоків наукових веб-публікацій надає якісно нові можливості визначення публікаційної активності науковців, з'ясування резервів підвищення результативності та якості науково-дослідної діяльності, зокрема й в галузі бібліотекознавства. Між тим, потік веб-публікацій українських бібліотекознавців є малопотужним, розпорошеним, слабо впорядкованим, майже не дослідженим сучасними методами вебометрії та альтметрікс, що не дозволяє належним чином репрезентувати здобутки вітчизняного бібліотекознавства, підвищувати ефективність каналів галузевої комунікації та механізмів генерації наукового знання.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена наявністю таких основних протиріч між: об'єктивною потребою запровадження вебометричного моніторингу науково-публікаційної активності українських бібліотекознавців та несформованістю потужного інфометричного інструментарію для його здійснення; необхідністю налагодження об'єктивної інфометричної діагностики й оцінки продуктивності бібліотекознавчої веб-комунікації та відсутністю теоретико-методичних й організаційних засад реалізації цього завдання. Ґрунтовний аналіз фахових публікацій дозволяє стверджувати, що найважливіші аспекти означеної проблематики ще не набули комплексного вивчення. Це є додатковим свідченням актуальності теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами та планами. Обраний напрям дослідження пов'язаний із реалізацією законів України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про національну програму інформатизації», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Державної національно-культурної програми створення єдиної інформаційної

бібліотечної системи «Бібліотека –XXI», реалізації веб-проекту «Електронна Україна», інших законодавчих і програмних документів українського уряду.

Дисертаційне дослідження розроблялось в межах комплексної науково-дослідної теми Харківської державної академії культури «Документально-комунікаційні структури суспільства: інноваційні стратегії розвитку» (Державний реєстраційний номер 0109U000512).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення теоретико-методичних засад ефективної інфометричної діагностики потоку вітчизняних бібліотекознавчих веб-публікацій.

Досягненню поставленої мети сприятиме вирішення таких **завдань**:

- визначити історичні етапи еволюції інфометричного інструментарію;
- уточнити класифікацію сучасних методів інфометричних досліджень;
- охарактеризувати систему індикаторів вебометричної діагностики з метою визначення найефективніших з них для оцінки стану наукової веб-комунікації;
- проаналізувати структуру і динаміку потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців;
- провести інфометричний моніторинг використання українськими бібліотекознавцями веб-публікацій відкритого доступу;
- розробити концептуальну модель інфометричної діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців.

Об'єкт дослідження – потік веб-публікацій українських бібліотекознавців.

Предметом дослідження є інфометричні методи діагностики параметрів розвитку потоку бібліотекознавчих веб-публікацій.

Методи дослідження. Для досягнення мети й вирішення завдань дисертації застосовано соціокомунікативний та системний підходи, що дозволило визначити особливості наукової веб-комунікації, обґрунтувати систему ефективних індикаторів її інфометричної онлайн-діагностики, запропонувати напрями вдосконалення кількісних та якісних параметрів потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців.

На різних етапах дослідження використовувалися відповідні методи: історіографічний, джерелознавчий пошук та аналіз профільних публікацій з теми дослідження – для визначення стану розробленості наукової проблеми; соціологічні методи (анкетування, опитування, спостереження) – для виявлення сучасного стану функціонування наукової веб-комунікації в галузі українського бібліотекознавства; вебометричний аналіз — для визначення особливостей тематико-типологічної структури і динаміки вітчизняного потоку бібліотекознавчих веб-публікацій, SWOT-аналіз — для встановлення зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на механізми функціонування документного потоку; метод моделювання — для розробки концептуальної моделі інфометричної онлайн-діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації *вперше*:

- доведено необхідність застосування комплексу сучасних методів інфометричної діагностики потоку веб-публікацій для визначення стану та параметрів ефективності функціонування наукової веб-комунікації, зокрема й в галузі українського бібліотекознавства;

- обґрунтовано концептуальну модель інфометричної діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців, яка ґрунтується на функціонуванні відкритого консолідованого бібліотекознавчого веб-ресурсу «ДокШир», оснащеного ефективним вебометричним інструментарієм моніторингу параметрів наукової продуктивності окремих бібліотекознавців, наукових установ та дослідницьких напрямів;

- визначено стимулюючі організаційно-управлінські та техніко-технологічні фактори щодо активізації підтримки українськими бібліотекознавцями руху Відкритого доступу;

удосконалено:

- методику інфометричної діагностики стану використання вітчизняними бібліотекознавцями спеціалізованих онлайн-платформ для зберігання та поширення результатів наукових досліджень;
- уточнено співвідношення складових інфометрії, яка охоплює бібліометрію, наукометрію та кіберметрію, а остання є узагальнюючою для вебометрії та альтметрікс;

набули подальшого розвитку:

- класифікація новітніх інфометричних інструментів діагностики якості та продуктивності наукової веб-комунікації, які за семантичною спрямованістю моніторингу поділено на мультидисциплінарні, галузеві, спеціалізовані та персоніфіковані;

- система індикаторів інфометричної діагностики, заснованих на онлайн-інструментах вебометрії та альтметрікс, що дозволило визначити кількісні й якісні параметри та диспропорції потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців, встановити особливості його структури, динаміки та тенденції розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані в дисертації теоретико-методичні засади удосконалення інфометричної діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців є основою підвищення ефективності їх комунікаційних зв'язків, суттєвого покращення репрезентації наукових здобутків вітчизняного бібліотекознавства в світовому комунікаційному просторі, підвищення його наукометричних показників, формування змістовного та якісного консолідованого веб-ресурсу в галузі бібліотекознавства та суміжних наукових дисциплін.

Окремі результати дисертаційного дослідження використано і реалізовано в процесі формування та редагування дисертантом національного контенту міжнародного бібліотекознавчого веб-архіву E-LIS, створення та агрегації відкритого консолідованого бібліотекознавчого веб-ресурсу «ДокШир», в діяльності наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія» та у навчальному процесі факультету бібліотекознавства та

інформатики Харківської державної академії культури, про що свідчать акти про впровадження.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано самостійно, наукові результати та висновки одержані дисертантом особисто. Всі публікації за темою дисертаційного дослідження є одноосібними.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях: «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства» (Львів, 2009 – 2013), «Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ» (Вінниця, 2010, 2012), «Інновації і менеджмент якості в діяльності бібліотек вищих навчальних закладів» (Донецьк, 2010), «Культура та інформаційне суспільство XXI століття» (Харків, 2010 – 2013), «Бібліотека ВНЗ на новому етапі розвитку соціальних комунікацій» (Дніпропетровськ, 2010), «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, 2010 - 2012), «Библиотечное дело – 2011: Библиотечно-информационная деятельность в условиях модернизации общества» (Москва, 2011), «Учений інформаційного покоління: інновації, традиції та перспективи» (Київ, 2010, 2012).

Публікації. Головні теоретичні положення і результати дисертаційного дослідження викладено у 30 одноосібних публікаціях. Серед них: 8 статей, з них 6 – статті у наукових фахових виданнях України; 1 – у російському періодичному виданні «Научные и технические библиотеки» та 1 – у польському періодичному виданні «Zarządzanie Biblioteką»; 12 — статті у інших наукових виданнях, 10 – тези доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Структура дисертації обумовлена метою та завданнями дослідження. Дисертація містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел з 217 найменувань (25 стор.), 20 таблиць, 40 рисунків і 4 додатки (42 стор.). Загальний обсяг роботи становить 267 стор., основний зміст викладено на 200 стор.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету і завдання, визначено його об'єкт і предмет, наведено дані про зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дисертації, публікації автора.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади розвитку інфометричних досліджень»**, який складається з трьох підрозділів, досліджено стан наукової розробки проблеми, визначено теоретичну базу та методи дослідження, виокремлено основні етапи еволюції складових інфометрії, охарактеризовано провідні вітчизняні інфометричні дослідження в галузі бібліотекознавства.

Відтворення еволюції наукових поглядів фахівців на сутність, інституціональні ознаки, функції, етапи розвитку інфометрії дозволило довести її інтегративні можливості щодо розроблення методик та інструментів всебічного системного дослідження особливостей функціонування потоків наукової інформації, зокрема й в електронному форматі. В даному контексті особливого значення набули ідеї Ю. Гарфілда, Л. Бйорнеборна та П. Інгверсена, О. Воверене, Г. Гордукалової, В. Горькової, Г. Доброва, Л. Козачкова, О. Либкинда, А. Лотки, В. Маркусової, І. Маршакової, В. Московкіна, З. Мульченко, В. Налімова, Д. Прайса, А. Притчарда, П. Романова, А. Соколова, С. Хайтуна, С. Харнада та ін.

На підґрунті всебічного аналізу спеціальної літератури встановлено, що проблема розроблення системи ефективних індикаторів інфометричної онлайн-діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців ще не була предметом самостійного дисертаційного дослідження. Окремі її аспекти в контексті опанування бібліотекознавцями інфометричних методів дослідження набули відбиття в публікаціях вітчизняних дослідників О. Кобелева, Є. Копанєвої, М. Сенченка, Д. Солов'яненка, А. Соляник, А. Чекмарьова, І. Шульги та ін.

Застосування евристичного потенціалу соціокомунікативного, системного, історичного підходів дозволило виявити залежності між закономірностями розвитку наукової комунікації та складовими інфометрії, з'ясувати механізми комунікаційних зв'язків між ними та визначити резерви посилення комунікаційної взаємодії. Доведено, що розвиток інфометричного інструментарію відбувався пропорційно змінам засобів та каналів наукової комунікації. Кожна технологічна революція засобів комунікації супроводжувалася суттєвим зниженням вартості створення та тиражування документів, що спричиняло вибух видавничої активності, розширення кола авторів та користувачів, після чого обсяги документопотоків багаторазово зростали. Дослідження особливостей основних етапів розвитку складових інфометрії дозволило встановити об'єктивні чинники, що сприяли збагаченню теоретико-методологічних та технологічних засад інфометричного інструментарію. Серед них — процеси диференціації та інтеграції наукового знання; диверсифікація каналів і засобів наукової комунікації; прискорення темпів науково-технічного прогресу та інформаційного обміну; зростання та ускладнення інформаційних потреб суспільства; зростання обсягів та ускладнення типо-видової структури документних потоків, зокрема й електронних.

Результати аналізу історичних етапів розвитку вітчизняної інфометрії дозволили довести, що системний підхід до організації наукометричних досліджень СРСР характерний саме для радянської України, у той час коли в інших союзних республіках такі дослідження носили поодинокий та фрагментарний характер. Підкреслено, що українська наукометрія, довгий час перебуваючи в авангарді світової інфометричної думки завдяки працям директора Інституту електротехніки АН УРСР академіка Сергія Лебедева та фундатора української наукометрії Геннадія Доброва, через ряд кризових явищ вітчизняної історії дещо розгубила свій стартовий потенціал, при цьому багато проблем щодо активізації створення вітчизняних інфометричних платформ та діагностичного інструментарію залишаються не вирішеними і до сьогодні.

Незважаючи на це, проведення інфометричних досліджень у сучасній Україні не припиняється і вітчизняні вчені, зокрема й бібліотекознавці, шукають альтернативні шляхи розвитку вітчизняної інфометрії в умовах мережевого комунікаційного середовища.

У другому розділі **«Особливості функціонування потоку бібліотекознавчих веб-публікацій»**, який складається з трьох підрозділів, розглядаються світові тенденції зростання потоку профільних веб-публікацій; характеризуються динаміка розвитку обсягу та структури потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців у 2004-2013 рр.; визначаються чинники та механізми інтенсифікації веб-комунікації українських бібліотекознавців.

Зазначено, що основними каналами веб-комунікації в галузі світового бібліотекознавства є наукові журнали відкритого доступу, тематичні та інституційні репозитарії, веб-сторінки кафедр бібліотекознавства профільних ВНЗ, персональні веб-сайти бібліотекознавців, тематичні блоги. Підкреслено, що у розвинутих країнах світу перші журнали відкритого доступу в галузі бібліотекознавства та інформаційних технологій з'явилися в середині 1990-х рр. Найавторитетніші з них включено в декілька світових джерел онлайн-реферування та індексування. Нині в Каталозі журналів відкритого доступу (Directory of Open Access Journals) зареєстровано 126 назв зарубіжних журналів в галузі бібліотекознавства та інформаційних технологій з 35 країн світу. Половина з репрезентованих у Каталозі журналів видається в США (30%), Бразилії (12%) та Іспанії (8%). Лише у 9 країнах видається більше ніж 2 журнали, відтак можна стверджувати, що видавництво журналів відкритого доступу у даній галузі поки не надто поширене у світовій практиці. Це підтверджує й мовна структура потоку бібліотекознавчих онлайн-журналів, 90% з яких — англомовні. Українські бібліотекознавчі журнали в цьому Каталозі відсутні.

Результати дослідження стану розвиненості наукової веб-комунікації вітчизняних бібліотекознавців дозволяють констатувати, що кількісне та якісне наповнення потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців, оперативність надання до них вільного дистанційного доступу потребують суттєвого

вдосконалення. Аналіз бібліотекознавчого контенту 10 провідних репозитаріїв ВНЗ України дозволив встановити, що в цілому питома вага бібліотекознавчих веб-публікацій незначна — від 1% до 5% загального обсягу цифрового архіву, рівень їх цитування ще менший — 3% від загальної кількості назв бібліотекознавчих праць. Закономірно, що найцитованішими виявились веб-публікації, присвячені загальним питанням бібліотекознавства та проблемам опанування бібліотеками інформаційно-комп'ютерних технологій. Доведено, що найцитованіші веб-публікації розміщено в електронних архівах, які ретельно проіндексовані Google Scholar, тому лише самої наявності наукових праць у відкритому доступі недостатньо для їх залучення до процесу наукової комунікації.

Проаналізовано результати вебметричного дослідження бібліотекознавчого контенту сайтів українських бібліотек загальнодержавного значення, побудованого на основі показників Google PageRank, ТИЦ та рейтингу Alexa, які враховують кількість посилань з інших веб-сайтів, демонструючи високу відвідуваність, достовірність та змістовну якість інформаційного ресурсу. З 15 бібліотечних веб-сайтів найкращі показники за усіма рейтингами має сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, що свідчить про постійний інтерес до його контенту з боку бібліотекознавчої Інтернет-спільноти.

Проведений дисертантом в ході дослідження контент-аналіз персональних веб-сторінок вітчизняних бібліотекознавців, розміщених на сайтах бібліотек та профільних ВНЗ, підтверджує гіпотезу про зародковий стан онлайн-комунікації серед українських бібліотекознавців. Незадовільне змістовне наповнення даних сторінок, відсутність повних текстів авторських праць та контактних відомостей для зворотного зв'язку свідчать, що цей Інтернет-сервіс не розглядається вітчизняними бібліотекознавцями як ефективний інструмент сучасної наукової комунікації.

Результати бібліометричного аналізу пристатейних списків літератури у друкованих рецензованих бібліотекознавчих журналах свідчать, що українські бібліотекознавці активно цитують праці колег, але кількість цитувань ними веб-

публікацій — мізерна. Це дає підстави стверджувати, що нові Інтернет-технології знаходяться на маргінесі вітчизняної наукової комунікації, а механізми промоції наукових праць досі залишаються неопанованими українськими бібліотекознавцями. Не підтримується ними й поширені нині в зарубіжному бібліотекознавстві традиції самоархівування власних праць: результати обстеження ресурсів найбільшого в світі міжнародного відкритого електронного архіву з бібліотекознавства та інформаційних наук — E-LIS (<http://eprints.rclis.org>) свідчать, що серед майже 14000 веб-публікацій, що зберігаються нині в архіві, праці українських бібліотекознавців складають 0,1%.

З метою виявлення мотивуючих факторів та перешкод на шляху поширення ідей руху Відкритого доступу у вітчизняному бібліотекознавстві дисертантом за допомогою Інтернет-сервісу SurveyMonkey (<http://surveymonkey.com>) було проведено онлайн-опитування 90 респондентів (серед них — викладачі фахових дисциплін, аспіранти, співробітники наукових бібліотек). Серед завдань даного дослідження: визначення потреб та очікувань вітчизняних бібліотекознавців від використання відкритих електронних ресурсів, оцінка вміння працювати з сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями, встановлення ступеня їх підтримки міжнародних ініціатив Відкритого доступу. За віковою належністю основну групу респондентів склали бібліотекознавці віком 35-55 років – 48%, далі — група 25-35 років – 29%, більше 55 років – 16% і до 25 років – 7%. Переважна більшість респондентів відповіли, що добре опанували ПК та Інтернет-сервіси (86%). Встановлено, що всі без винятку учасники анкетування використовують Інтернет-ресурси при проведенні науково-дослідних робіт. При цьому відсоток бібліотекознавців, що використовують їх постійно, виявився меншим за тих, хто часто (36% і 49% відповідно), і лише 15% респондентів рідко користуються контентом Інтернет-джерел в процесі пошуку наукової інформації. Згідно даних опитування, 28% бібліотекознавців не представили жодної власної праці у мережі Інтернет, 12% викладали праці на персональному сайті (сторінці), 33% – на веб-сайті установи, 33% – в інституційному репозитарії, 10% – у тематичному електронному архіві, 22% – на порталі «Наукова періодика України»; 10%

респондентів вказали власні варіанти відповідей, які або дублювали вже наявні відповіді, або помилково називали відомі комерційні наукометричні БД.

Підкреслено, що більшість бібліотекознавців позитивно сприймають представлення своїх праць у Відкритому Доступі. Так, 79% опитаних вважають, що це сприяє зручному доступу до результатів досліджень, 38% – прискорює науковий прогрес, 33% – збільшує кількість цитувань, і лише 3% респондентів не бачать у цьому жодної користі. До факторів, які перешкоджають поширенню руху Відкритого Доступу серед вітчизняних бібліотекознавців, респондентами було віднесено: особисті якості колег (49%), недоліки законодавства (38%), технологічні труднощі (37%), відсутність фінансування (31%). Власні варіанти респондентів: незатребуваність послуги з боку наукового співтовариства, консервативність щодо опанування технологій самоархівування власних праць, низка якості вітчизняних публікацій, проблеми захисту авторських прав.

Встановлено, що використання спеціалізованих наукових Інтернет-сервісів (соціальних мереж, бібліотечних блогів, соціальних закладок) також є малопопулярним комунікаційним каналом серед українських бібліотекознавців, і це суттєво ускладнює одержання репрезентативних результатів при проведенні досліджень з використання інструментів альтметрікс.

У третьому розділі **«Концептуальна модель інфометричної онлайн-діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців»**, який складається з двох підрозділів, розкрито передумови та механізми консолідації вітчизняного бібліотекознавчого веб-ресурсу; охарактеризовано реалізований дисертантом в Інтернет-середовищі веб-проект «ДокШир», який поєднує переваги відкритого доступу з сучасним інфометричним інструментарієм моніторингу веб-публікацій вітчизняних науковців.

Доведено, що незадовільний рівень застосування українськими бібліотекознавцями найсучасніших Інтернет-комунікації та сервісів для промоції власних наукових здобутків негативно впливає на їх світовий науковий рейтинг, збільшує теоретико-методичний, організаційний та техніко-технологічний розрив між вітчизняним та світовим бібліотекознавством. Запуск та належна підтримка

поліфункціонального консолідованого веб-ресурсу в галузі бібліотекознавства сприятимуть спрощенню й відкритості наукової комунікації та росту інформаційно-комп'ютерних навичок її суб'єктів, максимальному використанню нових можливостей каналів Інтернет-комунікації для обміну та промоції результатів наукових досліджень, підвищенню соціального статусу бібліотечної професії, відкриттю джерел для надходження додаткового позабюджетного фінансування.

Підкреслено, що проект «ДокШир» реалізовано також задля безперешкодного поширення та підтримки ініціатив руху Відкритого доступу серед українських фахівців бібліотечної галузі. Окрім просування вітчизняних бібліотекознавчих веб-публікацій цей проект покликаний надавати вичерпну інформацію про відкриті національні та міжнародні бібліотекознавчі ресурси Мережі і, водночас, забезпечувати детальну технічну підтримку з питань самоархівування та промоції вітчизняних бібліотекознавчих праць. Відповідно до визначених завдань, які має виконувати даний бібліотекознавчий проект, сайт складається з трьох основних розділів: «Короткий довідник про мету та сутність руху Відкритого доступу»; «Навігатор відкритими бібліотекознавчими Інтернет-ресурсами»; «Бібліотекознавчі веб-публікації, що призначені для просування серед бібліотечної спільноти».

Постійний доступ до наукових публікацій, що представлені на проекті «ДокШир», гарантує сервіс хмарних технологій FigShare, який забезпечує легку фільтрацію та пошук документів (за автором, науковими дисциплінами, тегами), підтримує різні формати файлів, дозволяє автоматично отримувати альтметричні показники використання завантажених документів. Значною перевагою FigShare, порівняно з іншими подібними хмарними сервісами, є те, що усі розміщені документи отримують унікальний ідентифікатор DOI, а відтак вони можуть бути легко знайдені та коректно процитовані іншими, зокрема й зарубіжними науковцями.

Основою для проведення інфометричної діагностики потоку бібліотекознавчих публікацій, що архівуються на «ДокШир», є відкритий

інструмент «ImpactStory», який дозволяє відслідковувати різноманітні показники щодо використання веб-документів (незалежно від того, чи йдеться про традиційні цитування статей у наукових журналах, чи про альтернативні сучасні засоби наукової комунікації) та визначати статистику використання документів на основі даних, отриманих від різних постачальників інфометричної інформації.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження досягнуто мету дисертації, вирішено всі поставлені завдання, що дозволило дійти основних наукових висновків.

1. В умовах стрімкої інтеграції наукової комунікації в глобальний Інтернет-простір зростає актуальність розроблення концептуальних засад ефективного застосування інфометричної діагностики стану та тенденцій розвитку науки в цілому та окремих її галузей. Недооцінка можливостей дослідження потоку вітчизняних бібліотечнознавчих веб-публікацій кіберметричними методами не дозволяють об'єктивно оцінювати продуктивність учених, визначати вебометричні рейтинги наукових колективів та установ, гальмує інтеграцію української науки в світовий науковий простір. Своєчасність запровадження ефективної інфометричної діагностики потоку вітчизняних бібліотечнознавчих веб-публікацій підтверджує й те, що зазначена проблема ще не була предметом узагальнюючого наукового дослідження. Аналіз фахової літератури та ресурсів Інтернету свідчить, що окрім статей автора дисертації існує обмежено коло публікацій, які фрагментарно висвітлюють окремі теоретичні й організаційно-методичні аспекти застосування вебометричного моніторингу документопотоків як інформаційної бази науки. Нерозробленість концептуальних засад оптимізації комплексу інфометричних показників в умовах розбудови онлайн-наукової інфраструктури сучасного бібліотечнознавства зумовила необхідність дисертаційного дослідження, його мету, завдання, об'єкт, предмет, методи.

2. Застосування методології соціокомунікативного, системного підходів, комплексу дослідницьких методів: історико-генетичного, класифікаційного, модельного, а також вебометричного аналізу потоку бібліотечнознавчих веб-публікацій

та соціологічних методів дослідження дозволили запобігти фрагментарності й описовості наукової розробки проблеми, надати цілісне уявлення про сутність потоку наукових веб-публікацій як комунікаційного феномену, визначити резерви вдосконалення інфометричного інструментарію, спрямованого на розбудову ефективної наукової веб-комунікації, розробити концептуальну модель інфометричної онлайн-діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців.

Евристичний потенціал соціокомунікативного та системного підходів дозволили реконструювати структуру та специфічні властивості наукової веб-комунікації, довести переваги інтерактивності, оперативності онлайнної комунікаційної взаємодії, з'ясувати засоби підвищення ефективності організаційних форм науково-дослідної діяльності за рахунок інтеграції результатів наукових досліджень у відкритих репозитаріях та електронних журналах, що забезпечують вільний доступ та максимально широке їх використання, а також автоматизований веб-моніторинг продуктивності окремих учених та дослідницьких установ.

3. Дослідження еволюції інфометричного дослідницького інструментарію дозволило обґрунтувати три основні етапи, виокремлені за ступенем інституалізації складових інфометрії: бібліометричний (1910-50-ті рр.), наукометричний (1960-80-ті рр.), кіберметричний (1990-ті рр. – по цей час).

Якісною особливістю першого етапу став інтенсивний розвиток методів та інструментів кількісних досліджень формальних залежностей потоків друкованих наукових видань, що сприяло відкриттю та емпіричній перевірці основних бібліометричних законів (С. Бредфорда, А. Лотки, Д. Ціпфа). Другий етап зумовлений якісними структурними змінами в системі наукової комунікації, викликаними диверсифікацією її каналів і засобів, прискоренням темпів інформаційного обміну, зростанням обсягів та ускладненням типо-видової структури документних потоків. У зв'язку з цим наукометричний етап характеризується дослідженнями кореляцій в механізмах розвитку документного потоку як інформаційної бази науки, його інструментарій поєднує кількісні та якісні методи досліджень, спрямовані на оцінку ефективності наукових досліджень, визначення їх пріоритетних напрямів, аналіз мережі наукових співцитувань, ідентифікацію наукових фронтів та кластерів. На цьому

етапі виникли такі методи інфометричної діагностики потоків наукових документів як контент-аналіз, методи бібліографічного поєднання та співцитування, індексування цитувань, аналізу динаміки семантичного спектру, спільного використання ключових слів, логіко-сміслового моделювання та ін.

Якісними особливостями кіберметричного етапу є виникнення вебометрії та альтметрікс, інструментарій яких спрямований на автоматичну діагностику кількісних та якісних показників функціонування потоків наукових веб-публікацій, що виходить за межі традиційного цитат-аналізу і будує свої розрахунки на основі показників використання веб-документів, їх оцінки онлайн-аудиторією на блогах, мікроблогах, у соціальних мережах та соціальних закладках в режимі реального часу.

4. Удосконалення інформаційних технологій дало потужний імпульс для розвитку кіберметрії, яка займається вивченням кількісних аспектів створення та використання інформаційних ресурсів, структур і технологій мережі Інтернет. Невпинний ріст популярності соціальних веб-сервісів серед Інтернет-користувачів та наявність комп'ютерних технологій для вимірювання і оцінки їх публікаційної активності спричинив стрімкий розвиток двох кібернетичних складових: вебометрії, що досліджує сайти, веб-сторінки та гіперпосилання між ними, і альтметрікс, що будує свої розрахунки на основі показників використання та розповсюдження веб-документів.

Сучасні методи вебометричних досліджень можна розділити на кілька категорій, відповідно до спрямованості досліджень на моніторинг: переглядів та завантаження документів (зокрема мережевих документів у форматах HTML та PDF); додавання документів у сервісах соціальних закладок (наприклад, у CiteULike чи Mendeley); коментарів та поширення відомостей про документи у соціальних мережах (таких як Twitter, Facebook, блоги); відображення документів у спеціалізованих веб-сервісах (наприклад, у F1000Prime); цитування документів (зокрема, у наукометричних базах даних, таких як Web of Science, Scopus, Google Академія).

З'явилися нові інструменти для проведення оперативних інфометричних досліджень, спрямованих на ідентифікацію наукових веб-публікацій, встановлення ореолу їх поширення, виявлення семантичних зв'язків як між самими документами,

так і між науковими дисциплінами, колективами, установами та вченими, які є авторами досліджуваних документів.

За семантичною спрямованістю новітні вебметричні інструменти можна розділити на такі основні види:

- мультидисциплінарні, що охоплюють широкий спектр інформаційних веб-ресурсів (такі як ImpactStory, Altmetric, Plum Metrics);
- галузеві, що найкраще підходять для проведення вебметричних досліджень з певної наукової дисципліни (наприклад, CitedIn для біологічних та медичних наук);
- спеціалізовані інструменти, що використовують дані виключно одного веб-ресурсу для науковців (подібно, як ReaderMeter та PaperCritic розроблено лише для роботи з даними Mendeley),
- персоніфіковані інструменти, що використовуються для дослідження продуктивності та мережі зв'язків конкретних авторів-науковців (ScienceCard, Arnetminer).

Вебметричний інструментарій кожного виду має свої переваги та недоліки: попри значно ширше охоплення веб-ресурсів мультидисциплінарними інструментами, використання спеціалізованих інструментів для конкретних потреб певної наукової галузі чи дослідника може гарантувати значно точніші результати інфометричного дослідження.

5. Система індикаторів інфометричної діагностики включає в себе як «класичні» наукометричні індикатори, що були винайдені на основі відомих бібліометричних законів Бредфорда, Ціпфа і Лотки, так і відносно нові індикатори, що з'явилися в умовах електронного видавництва та Інтернет-комунікацій. Ці індикатори також спираються на основні бібліометричні закони, однак, зважаючи на специфіку веб-документів, враховують і фактори, які ігноруються «класичними» наукометричними індикаторами. Найефективнішими з «класичних» наукометричних індикаторів є імпаکت-фактор журналу – коефіцієнт співвідношення цитування наукових журналів, що регулярно розраховується на платформі Thomson Reuters Web of Knowledge, яка належить корпорації Thomson Reuters, та h-індекс (індекс Гірша), що широко

використовується у реферативній наукометричній базі даних SciVerse Scopus видавничої корпорації Elsevier.

Серед новітніх індикаторів інфометричної діагностики найефективнішими є: веб-імпаکت-фактор (Web Impact Factor) — незалежно від способу його розрахунку (беручи до уваги коефіцієнт співвідношення веб-сторінок і з лише внутрішніми гіперпосиланнями, і з лише зовнішніми гіперпосиланнями, і з тими та іншими водночас) та індикатори альтметрікс, що враховують не лише традиційні показники цитування наукових документів, а й частоту їх використання на спеціалізованих веб-ресурсах. Нині ці індикатори вираховуються авторитетними комерційними наукометричними базами даних, широко використовуються у багатьох країнах світу в сфері управління та розвитку наукових досліджень і їх вплив з кожним роком помітно зростає.

6. За результатами вебометричного аналізу динаміки розвитку потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців встановлено, що протягом 2004-2013 рр. потік розвивався вкрай нестабільно — то зростав, то зменшувався, у залежності від кількості створених відкритих вітчизняних наукових веб-ресурсів та інтенсивності їх наповнення.

Особливості тематичної структури потоку — превалювання в ньому публікацій інформатичної проблематики, зокрема з проблем запровадження комп'ютерних технологій в бібліотечно-інформаційній галузі, що становить 56% потоку веб-публікацій. Аналіз видової структури потоку дозволив виявити такі особливості — переважають статті у наукових фахових журналах, тези доповідей на наукових конференціях та їх мультимедійні презентації (61% і 28% відповідно). Дисертації та автореферати дисертацій, постпринти, навчальні посібники становлять лише 11% потоку веб-публікацій.

У географічній структурі потоку бібліотекознавчих веб-публікацій різні регіони країни представлено пропорційно, однак цитування веб-публікацій чітко тяжіє до центробіжних тенденцій — серед найцитованіших авторів виключно представники київських бібліотекознавчих установ.

7. Результати вебометричного моніторингу використання українськими бібліотекознавцями веб-публікацій відкритого доступу за період 2004-2013 рр. дозволили встановити такі тенденції:

- кількість цитувань веб-документів вітчизняними бібліотекознавцями повільно, але невпинно зростає: цитування відкритих веб-документів у роботах вітчизняних фахівців бібліотечної справи збільшувалось більш як вдвічі кожні п'ять років;

- традиційні друковані праці залишаються значно популярнішими, суттєво випереджаючи веб-публікації за показниками їх цитування українськими бібліотекознавцями;

- відбуваються позитивні кількісні та якісні зміни у процесах створення українського наукового веб-контенту, про що свідчить певний ріст використання вітчизняних веб-ресурсів українськими бібліотекознавцями (протягом 2009-2013 рр. використання збільшилось на 14% у порівнянні з 2004-2008 рр.).

Виявлено ряд факторів, що гальмують поширення традицій самоархівування у вітчизняному бібліотекознавстві, серед яких: брак законодавчих ініціатив, спрямованих на стимулювання самоархівування наукових праць, недооцінка ролі відкритого доступу в процесі розбудови наукової комунікації, недостатньо високий рівень комп'ютерної грамотності, слабе знання вітчизняними бібліотекознавцями іноземних мов та відсутність україномовного інтерфейсу на популярних міжнародних відкритих веб-ресурсах.

Вивчення тенденцій розвитку вітчизняної та зарубіжної наукової веб-комунікації дозволяють констатувати наступне: незважаючи на те, що більшість бібліотекознавців виступає за відкритий доступ до знань, самі ж вони майже не розміщують власні наукові праці безкоштовно у мережі Інтернет. Агітуючи вчених з інших наукових галузей активно використовувати нові переваги самоархівування та відкритого доступу, вітчизняні бібліотекознавці віддають перевагу традиційній моделі наукової комунікації, що суттєво звужує галузевий комунікаційний простір.

8. Концептуальна модель інфометричної онлайн-діагностики потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців має спиратися на відкритий консолідований бібліотекознавчий веб-ресурс «ДокШир», який охоплює повнотекстовий тематичний

репозитарій, оснащений найсучаснішим вебметричним інструментарієм для встановлення рейтингів наукових шкіл та установ, промоції праць вітчизняних бібліотекознавців, оцінки їх продуктивності та інтенсивності використання, так і для поширення відомостей про інші профільні відкриті веб-ресурси. Успішне функціонування та ефективний моніторинг використання контенту веб-ресурсу «ДокШир» є умовою оптимізації системи вітчизняних фахових видань, реформування наукової інфраструктури, підвищення рейтингу та ефективності українських бібліотекознавчих досліджень, зміцнення міжнародних комунікаційних зв'язків.

Проведене дослідження не вичерпує повністю проблем удосконалення вебметричної діагностики потоку публікацій українських бібліотекознавців. Перспективні напрями подальшої розробки проблеми передбачають:

- дослідження ефективності запропонованої моделі інфометричної онлайн-діагностики потоку веб-публікацій на основі створеного репозитарію «ДокШир»;
- розроблення механізмів запровадження технологій вебметричного моніторингу та бенчмаркінгу в сферу наукової веб-комунікації;
- вивчення зарубіжного досвіду формування інтегрованого наукового веб-простору.

Список опублікованих праць за темою дисертації:

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Назаровець С. А. Бібліометричний моніторинг використання українськими бібліотекознавцями Інтернет-публікацій відкритого доступу / С.А. Назаровець // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Х., 2010. – Вип. 30. – С. 104–110.

2. Назаровець С.А. Рейтинг українських інституційних репозитаріїв у системі наукової комунікації / С.А. Назаровець // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Х., 2011. – Вип. 33. – С. 69–74.

3. Назаровець С.А. Цитат-аналіз бібліотекознавчих веб-публікацій як об'єктів зберігання репозитаріїв ВНЗ України / С. А. Назаровець // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Х., 2011. – Вип. 34. – С. 170–177.

4. Назаровець С.А. Репозитарії вищих навчальних закладів України у системі наукової комунікації / С. А. Назаровець // Вісн. Кн. палати. – 2012. – N 8. – С. 25-30.

5. Назаровець С.А. Підтримка руху Відкритого доступу в українському бібліотекознавстві / С. А. Назаровець // Вісн. Кн. палати. – 2013. – N 2. – С. 25-30.

6. Назаровець С. А. Веб-проект «ДокШир»: представлення та поширення вітчизняних бібліотекознавчих досліджень / С. А. Назаровець // Бібліотечний вісник. – 2014. – N 2. – С.8-11.

Опубліковані статті в іноземних журналах:

7. Nazarovets S. Otwarte repozytoria instytucjonalne w systemie komunikacji naukowej (doświadczenie Ukrainy) / S. Nazarovets // Zarządzanie Biblioteką – 2012. – №1(4). – S. 147-155.

8. Назаровець С. А. Поддержка открытого доступа к библиотековедческим интернет-ресурсам в Украине: декларации и реальность / С. А. Назаровець // Научные и технические библиотеки. – 2013. – N 9. – С. 21-28.

Статті в інших наукових виданнях:

9. Назаровець С. А. Віртуальний методичний супровід роботи бібліотеки / С. А. Назаровець // Матеріали науково практичної конференції «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 12 лист. 2009 р. – Л., 2009. – С. 63-71.

10. Назаровець С. Про рейтинг, антиплагіат, інформаційний простір і як усе це разом заміксувати / С. Назаровець // Інформаційний вісник «Молоді науковці». – 2009. – Вип. 5. – С. 13-15.

11. Назаровець С. А. Другий шанс для E-LIS / С. А. Назаровець // Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ : зб. матеріалів республіканської науково-практичної Інтернет-конференції, Вінниця, 12-18 квітня 2010 р. – К., 2010. – С. 203-210.

12. Назаровець С.А. Вебметричне дослідження сайтів ВНЗ України / С.А. Назаровець // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного

університету ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – С. 312–320.

13. Назаровець С.А. Вебметричне дослідження україномовного сегмента «Вікіпедії» / С.А. Назаровець // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2010 – Вип. 27. – С. 36–43.

14. Назаровець С. А. Вебметричне дослідження сайтів ВНЗ м. Львова / С. А. Назаровець // Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 29 жовт. 2010 р. – Л., 2010. – С. 69-78.

15. Назаровець С.А. Аналіз цитувань в епоху 2.0 / С.А. Назаровець // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 29 верес. 2011 р., Львів. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. – С. 190-196.

16. Назаровець С.А. Кооперативна діяльність бібліотеки вищого навчального закладу для створення електронних інформаційних ресурсів / С. А. Назаровець // Інформаційні технології та безпека інформаційно-комунікаційних систем : Збірник наукових праць міжнародної науково-технічної Інтернет-конференції. – Вінниця: Вінницький обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників. – 2012. – С. 177-180.

17. Назаровець С.А. Ефект Матвія в українському бібліотекознавстві / С.А. Назаровець // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 25 жовт. 2012 р., Львів. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – С. 263-274.

18. Назаровець С.А. Управління та промоція наукових досліджень за допомогою бібліографічного менеджера Mendeley / С.А. Назаровець // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 25 жовт. 2012 р., Львів. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – С. 448-453.

19. Назаровець С.А. Експериментальні засоби аналізу та оцінки наукової продуктивності / С.А. Назаровець // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2013 – Вип. 35. – С. 76–87.

20. Назаровець С.А. Роль бібліотек у Data Curation / С.А. Назаровець // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 11-12 вересня 2012 р., Львів. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – С. 247-252.

Опубліковані тези доповідей на наукових конференціях:

21. Назаровець С. А. Бібліометрична діагностика використання українськими бібліотекознавцями Інтернет-матеріалів / С. А. Назаровець // Культура та інформаційне суспільство XXI століття. У 2 ч. Ч. 2 : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 22-23 квітня 2010 р. – Х., 2010. – С. 113-114.

22. Назаровець С. А. Інституційні репозитарії, як поштовх до нових бібліометричних досліджень в Україні / С. А. Назаровець // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Бібліотека ВНЗ на новому етапі розвитку соціальних комунікацій», 22-23 квітня 2010 р. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 71.

23. Назаровець С.А. Рейтинг використання електронних копій бібліотекознавчих фахових видань / С.А. Назаровець // Культурологія та соціальні комунікації : інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 18–19 листоп. 2010 р. / Харк. держ. акад. культури. – Х., 2010. – С. 228–229.

24. Вебметрическая оценка электронных архивов открытого доступа как неотъемлемая составляющая библиотечно-информационного обслуживания в ВУЗе / С. А. Назаровец // Библиотечное дело – 2011: Библиотечно-информационная деятельность в условиях модернизации общества. Скворцовские чтения: материалы шестнадцатой междунар. науч. конф., Москва, 27–8 апр. 2011 г. – М., 2011. – С. 481–483.

25. Назаровець С.А. Українські інституційні репозитарії у світлі рейтингів проекту Webometric / С. А. Назаровець // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 21-22 квітня 2011 р. – Х., 2011. – С. 173-174.

26. Назаровець С.А. Вплив відкритого мережного доступу на цитування бібліотекознавчих публікацій / С.А. Назаровець // Культурологія та соціальні комунікації : інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 8–9 грудня 2011 р. / Харк. держ. акад. культури. – Х., 2011. – С. 206–207.

27. Назаровець С. А. Бібліотеки України в соціальних мережах / С. А. Назаровець // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19-20 квітня 2012 р. – Х., 2012. – С. 239-240.

28. Назаровець С. А. Роль соціальних мереж в еволюції наукових комунікацій / С. А. Назаровець // Культурологія та соціальні комунікації : інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 22-23 листопада 2012 р. / Харк. держ. акад. культури. – Х., 2012. – С. 232–233.

29. Назаровець С. А. Сучасний стан вітчизняних бібліотекознавчих повнотекстових веб-ресурсів / С. А. Назаровець // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених 18-19 квітня 2013 р. – Х., 2013. – С. 256.

30. Назаровець С. А. Перспективи альтметрікс оцінки вітчизняних бібліотекознавчих досліджень (на прикладі Інтернет-проекту «ДокШир») / С. А. Назаровець // Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 8-10 жовтня 2013 р.) / НБУВ. – К., 2013. – С. 349.

АНОТАЦІЇ

Назаровець С. А. Інфометрична діагностика потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. – Харківська державна академія культури. – Харків, 2014.

Дисертацію присвячено розробленню теоретико-методичних засад ефективної інфометричної діагностики потоку вітчизняних бібліотекознавчих веб-публікацій. Визначено історичні етапи еволюції інфометричного інструментарію, розроблено класифікацію сучасних методів інфометричних досліджень, охарактеризовано систему індикаторів інфометричної діагностики, з'ясовано найефективніші з них для оцінки стану наукової веб-комунікації, на основі вебметричного моніторингу визначено ступінь використання українськими бібліотекознавцями веб-публікацій відкритого доступу, проаналізовано структуру і динаміку функціонування потоку веб-публікацій українських бібліотекознавців, розроблено концептуальну модель інфометричної онлайн-діагностики його розвитку.

Ключові слова: наукова веб-комунікація, інфометрія, бібліометрія, кіберметрія, вебметрія, альтметрікс, потік наукових веб-публікацій, українське бібліотекознавство.

Назаровец С. А. Инфометрическая диагностика потока веб-публикаций украинских библиотечковедов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.03 – книговедение, библиотековедение, библиографоведение. – Харьковская государственная академия культуры. – Харьков, 2014.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методических основ эффективной инфометрической диагностики потока отечественных библиотечковедческих веб-публикаций. Определены исторические этапы

эволюции инфометрического инструментария, разработана классификация современных методов инфометрических исследований, охарактеризовано систему индикаторов инфометрической диагностики, установлено наиболее эффективные из них для оценки состояния научной веб-коммуникации, на основе вебометрического мониторинга определена степень использования украинскими библиотековедами веб-публикаций открытого доступа, проанализировано структуру и динамику функционирования потока веб-публикаций украинских библиотековедов, разработана концептуальная модель инфометрической онлайн-диагностики его развития.

Ключевые слова: научная веб-коммуникация, инфометрия, библиометрия, киберметрия, вебометрия, альтметрикс, поток научных веб-публикаций, украинское библиотековедение.

Nazarovets S.A. Infometrics diagnostics of flow online publications of Ukrainian library scientists. – Manuscript.

The dissertation for a Candidate of Social Science's degree by specialty 27.00.03. – books, libraries and bibliography sciences. – The Kharkiv State Academy of Culture. – Kharkiv, 2014.

The thesis represents research of theoretical and methodological basis for providing satisfactory infometrics analysis of the flow of Ukrainian web-based library and information science research articles. The origins and historical survey of the infometric technique is presented and the up-to-date infometric classification research methodologies is developed. As the result of the research, the necessity of multiple infometric diagnostic methods implementaton for better understanding of the scientific web communication status and efficiency in Ukrainian library science is developed.

The extent of open access web publications being used by library scientists is determined by webometrics monitoring and the structure and dynamics of libran scientists` web publications is analysed. A conceptual model of infometric online diagnostics was developed to identify perspective directions of the online publications

flow. Semantically this model is divided into multi-disciplinary, specialized and individual directions.

The importance of the theoretical and methodological foundations for enhancing the infometric diagnostics as the base for improving communication, representation of the Ukrainian library science professionals` scientific accomplishments in the global web, as well as the base for intensifying scientometric statistics and forming profound and high-quality web source in the field of library science and related disciplines, is pointed out.

Open access consolidated web source for library scientists with effective webometric tools for monitoring scholar activity of individual library professionals, academic institutions and others` research activities is used to ground new conceptual model of Ukrainian library scientists' online publications infometric diagnostics.

A number of management decisions and policies, as well as technical and technological factors that can intensify the level of open access movement by Ukrainian library scientists are pointed out.

Keywords: scholarly online communication, infometrics, bibliometrics, cybermetrics, webometrics, altmetrics, online publications, Ukrainian library scientists.